

Juha-Pekka Koskinen: *Ristin ja Raudan tie* (Karisto 2004)
ISBN 951-23-4531-5
Ensimmäinen luku
Copyright: Juha-Pekka Koskinen

I

Saavuimme Amalfiin illan alkaessa hämärtyä. Hevosemme olivat matkasta uupuneita ja ne ontuivat aristaessaan kintereidensä hiertymiä. Sir Munro oli tavallistakin äreämpi ja hän tuuppi edessämme kulkevia jalkamiehiä välittämättä heidän kirouksistaan. Kulkijat osoittelivat olkaansa ommeltuista risteistä ja elehtivät kiivaasti mutta lopulta he kuitenkin väistyivät sivuun sir Munron synkän katseen alta. Olimme olleet pakomatalla kaksikymmentä päivää pitämättä juurikaan taukoja.

Amalfin kaupungin muurien edessä keitto-ruokot savusivat ja likaiset telat hulmusivat laiskasti iltatuulella. Mangoneliin heittovarret sojottivat kohti taivasta kuin myrskyn repimän metsikön puut. Jalkamiehiä kulki kovaäänisinä ryhminä kalmanhajuisella kentällä ja jostakin kuului naisen naurua. Kaupungin muureilla liput liehuivat uhmakkaina ja silloin tällöin muureilta ammuttiin suriseva nuoli kohti kentällä meluavia miehiä.

Kaupunkia piiritti Bohemond ja Roger Borsa, Robert Guiscardin pojat. Lähestyessämme Amalfia olin saanut kuulla kyllästymiseen asti tarinoita Bohemondin uroteoista ja erinomaisuudesta. Eräs Apuliasta lähtöisin oleva munkki oli ilta toisensa jälkeen kertonut siitä, kuinka Bohemond isänsä kanssa oli miltei kukistanut suuren basileuksen, Romanian valtakunnan keisarin Aleksioksen. Hän oli värikkäin sanakääntein tehnyt meille selväksi, ettei Bohemondin kaltaista ritaria ollut elänyt ennen häntä eikä tulisi syntymään hänen jälkeensä. Kun olimme saapuneet päivän matkan päähän Amalfin kaupungista ja saaneet kuulla ettei Bohemond joukkoi-
neen ollut vielä saanut mitätöntä kapinaa kukistetuksi, tuo munkki katosi vaeltajien joukosta vähin äänin.

Heittokoneet makasivat kentällä ja ruoho kasvoi muurinsärkijän rautahelaisen pään molemmilla puolilla. Leirin kaikkien telttojen ympärillä oli saastaa ja juopuneet miehet lauloivat ja huusivat toinen toistensa suuhun vaeltaessaan ympäriinsä vailla mitään määränpäättä. Vain kentältä nouseva imelä kuoleman haju muistutti siitä, että kaupunki taisteli näitä piirittäjiä vastaan.

Minua ei kiinnostanut Bohemondin suuret aikeet ja hänen mittava maineensa. Olin kyllästynyt jatkuvaan ratsastukseen ja olisin ollut valmis maksamaan viimeiset rahani siitä, että olisin saanut nukkua yhden yön kunnan majatalossa. Olisin halunnut juoda kannullisen viiniä niin että mieltäni painava synkkä pilvi olisi hetkeksi hälvennyt. Kaiken tämän teki tyhjäksi Bohemond, mies josta olin kuullut tarinoita kyllästymiseen saakka.

Sir Munro etsi itsepäiseen tapaansa leirin komeimman teltan ja laskeutui ratsailta välittämättä teltan ympärillä hälisevistä miehistä. Hän pyyhkäisi suurimmat pölyt pois tuuheasta parrastaan ja viittasi minua laskeutumaan alas ratsuni selästä. “Lopeta mököttäminen ja tule mukaa-ni, Mikael. Ehkäpä edes tällä kerralla suuresta viisaudestasi olisi jotakin hyötyä”, hän sanoi.

Kun yritimme astua teltaan, yksi noista miehistä astui etemme ja esti meiltä sisäänpääsyn. Hän hymyili vaisusti ja saatoin nähdä hänen kasvoistaan, että hän ei suinkaan aikonut toivottaa meitä tervetulleiksi. “Mistä olette tulossa ja mihin luulette olevanne menossa.”

En tiedä ymmärsikö sir Munro hänen puheestaan mitään sillä hän ei kovapäisyydessään onnistunut oppimaan yhtäkään vieraskielistä sanaa ilman loputonta tolkutusta. Hän tyytyi vilkaisemaan minua ja jottei olisi jäänyt epäselväksi kenen piti toimia puhemiehenä, hän osoitti minua paksulla etusormellaan aivan kuin olisi valinnut sikaa markkinoilla.

“En tiedä kuka johtaa tätä ryysyläisten leiriä mutta luulenpa että hän asuu juuri tässä teltassa. Koska hänen vetkutteleva lammaslaumansa ei ole kyennyt kukistamaan tätä kaupunkia vaan on saanut sen sulkeutumaan kuoreensa kuin simpukan, on hän velvollinen järjestämään meille arvomme mukaisen majoituksen”, sanoin röyhkeästi.

Miehen yrmeille kasvoille nousi vaisu hymy. “Olette oikeassa. Vetkutteleva enoni on syyllinen tähän sietämättömään paheeseen joka levittäytyy ympärillämme. Jumalakin kääntää selkensä miehille jotka vain juovat ja tappavat kristittyjä veljiään”, hän sanoi ja vilkaisi merkitsevästi takanaan hälisevää miesjoukkoa. “Menkää sisälle”, hän murahti ja nosti teltan lievettä.

Bohemond istui teltan hämärässä laikukas koira sylissään. Hän tuijot-

ti teltan hitaasti aaltoilevaa kangasta tyhjin silmin. Hän oli suuri mies, suurempi kuin sir Munro, jota olin tottunut pitämään luonnottoman suurena. Kun hän si-litti koiran päätä se näytti hänen kätensä alla hiiren päältä. Hänen olemuksensa yllä leijui outo synkkyys joka sai minut nielaisemaan.

“Olemme sulkeneet matkamiehiltä tien kaupunkiin. Tarjoa näille miehille yösija, tarjoa kaikille Amalfin yrittäville yösija ja ruukullinen viiniä”, Tancred sanoi.

Bohemond naurahti niin että koira säikähti ja hyppäsi maahan hänen sylis-tään. “Kuka muka haluaisi päästä Amalfin”, hän sanoi halveksivasti. Hän nousi seisomaan ja kauhukseni näin että hän oli juuri niin suuri kuin olin pelännyt-kin.

Sir Munro hieroi otsansa arpea likaisilla sormillaan niin että siihen jäi mustat tahrat. “Kerro hänelle, että olemme matkalla Konstantinopoliin.”

Bohemond jähmettyi paikoilleen kuullessaan sir Munron mainitsevan Konstantinopolin. Hänen kasvoillaan ollut unelias ilme katosi ja hänen sil-mänsä alkoivat kiilua kuin sairaalla. “Konstantinopoliin. Oletteko matkalla Konstantinopoliin katsomaan pyhäinjäännöksiä vai kreikkalaisia naisia”, hän sanoi ja katsoi epäuskoisena meitä päästä jalkoihin. “Sinussa voisi palaa Jumalan tuli”, hän sanoi minulle, “mutta tämä mies uskoo miekkaansa eikä Jumalaan”, hän huudahti ja laski kätensä sir Munron olkapäälle.

“Jumalan armeija kokoontuu Konstantinopolissa. Sieltä käsin valtaamme Syyrian ja vapautamme Jerusalemin”, sanoin vakaalla äänellä aivan kuin kaikki olisi ollut vain sinettiä vailla valmis.

Bohemond taputti sir Munron olkapäätä ja vetäytyi taaksepäin aivan kuin olisi halunnut nähdä meidät paremmin. “Onko Jumalallakin armeija”, hän sa-noi ja purskahti kumisevaan nauruun. “Olette hulluja. Mikään armeija ei ko-koonnu Konstantinopolissa ellei keisari Aleksios anna siihen lupaa. Ja sitä lupaa ei edes Jumala tule häneltä saamaan.”

Hän tarttui kädellään nuttuni olkapäähän ja hypisteli siihen ommeltua pu-naista ristiä niin kovakouraisesti että kangas risahti. “Miksi olet ommellut nut-tuusi ristin. Eikö sinun iässäsi miehen suurin halu ole valloittaa naisia.”

“Sukuni ajoi minut pois kotoa. Meri yritti hukuttaa minut. Frankkien uljain ritari karkotti minut luotaan. Rakkauteni käänsi minulle selkensä. Olen kuollut kuin hiekka jalkojenne alla. Sydämeni on musta kuin palanut maa. Miksi en siis

palvelisi Jumalaa kun edes Hän kutsuu minua”, sanoin katkerana.

Bohemond purskahti uudestaan nauruun ja käveli Tancredin luokse. “Sisarenpoikani on myös kuullut Jumalan äänen. Tappaminen on synti. Kristitty älköön lyökö kristittyä. Mutta kaikkihan me olemme kristittyjä. Kuinka voi silti olla mahdollista että Amalfin miehet tappoivat veronkantajani ja syöttivät hänet koirille”, hän huudahti aivan kuin pitkästyttävä piiritys olisi ollut meidän vikamme.

“Jumala rankaisee heitä”, sanoin. “He palavat vielä helvetissä tekojensa vuoksi.”

Bohemond huitaisi kädellään aivan kuin sanani olisivat olleet kiusallisia kärpäsiä. “Jumala rankaisee heitä. Mutta sitä ennen he varastavat minulta ja murhaavat minun miehiäni. He juovat laskuuni ja herjaavat minua. Pitäisikö minun pyöritellä peukaloitani ja odottaa että he kuolevat vanhuuteen jotta Jumala pääsisi rankaisemaan heitä”, hän huusi.

Sir Munro mulkaksi minua epäluuloisesti. ”Huomaan ettei kykysi saattaa ihmisiä raivoihinsa ole kadonnut. Ei riittänyt että isäsi hankki sinulle opettajan joka pilasi pääsi luku- ja kirjoitustaidolla. Hän näemmä antoi sinulle lahjaksi myös taidon ärsyttää kunnon ihmisiä jähkätykselläsi.”

Katsoin Bohemondia silmät auki rävähtäneinä enkä uskaltanut sanoa hänelle mitään.

“He ovat ottaneet ristin. Kaikki kristityt ritarit ovat ottaneet ristin. Jumala on antanut heille tehtävän pelastaa Jerusalem. Jumalan tahto ajaa miehet, naiset ja lapset kotoaan kohti Jerusalemia”, Tancred murahti.

Bohemond tuhahti kuuluvasti ja istui jälleen alas. Laikukas koira lui-kahti takaisin hänen syliinsä. “Jos luulet, etten ole nähnyt niitä kymmeniä munkkeja, jotka silmät palaen ovat vierailleet luonasi saarnaamassa tulevasta ja ennustamassa uuden maailman syntyä, olet erehtynyt”, hän tuhahti ja alkoi nykivin vedoin silittää koiraa.

Sir Munro katsoi vuoroin Bohemondia ja vuoroin Tancredia. Hän nykäisi minua hihasta ja jankutti: ”Luojan tähden, Mikael, onko heillä meille majapaikkaa vai ei.”

Hänen verestävät silmänsä muistuttivat mieleeni sen kuinka väsynyt itsekkin olin. Rengaspaita oli syöpynyt ihoani vasten ja selkääni särki ainaisen ratsastamisen jäljiltä. Suutani alkoi kuivaa katsoessani Bohemondia,

joka viiniä siemailten silitti koiraansa ajatuksiin vaipuneena.

“Tarvitsemme yösjän ratsastettuamme yötä päivää kahdenkymmenen päivän ajan. Jos haluatte rahaa, sitä meillä ei paljoa ole. Mutta uusimmat uutiset voimme teille kertoa”, sanoin vaisusti.

Bohemond nojasi leukansa nyrkkiään vasten ja hieroi vapaalla kädellään laihan koiransa kaulaa. “Mihin tarvitsemme rahojanne. Joka hetki molemmilla puolilla tuon kirokun kaupungin muuria juodaan viiniä minun laskuuni. Rahanne saatte pitää ja uutisenne eivät minua kiinnosta”, hän sanoi ja vaipui takaisin ajatuksiinsa osoittaen siten että keskustelu oli päättynyt.

Tancred ohjasi meidät ulos teltasta ja lähti johdattamaan meitä alas kukkuralta.

“Mistä tulette”, hän kysyi. Hän katsoi sir Munron valtavaa hevosta aivan kuin hän olisi yrittänyt lukea sen rapaisesta loimesta matkamme vaiheet.

“Tulemme Tolousesta”, sir Munro sanoi. Hän vilkaisi minua pirullisesti ja nauroi nähdessään hämmästyneen ilmeeni. “Aseenkantajani Mikael on luullut että pääni on puuta enkä kykene enää oppimaan mitään. Et kai tosissasi uskonut että jätän kallisarvoisen puupääni sinun puheidesi armoille. Pyhä Neitsyt Maria nähköön, vaikka olen ollut monissa taisteluissa, sellaista riskiä en edes minä uskaltaisi ottaa.”

Tancred katsoi meitä hämmentyneenä. “Ymmärsinkö oikein että te olette hänen aseenkantajansa”, hän kysyi minulta.

“Olen Mikael Canmore ja hän on isäntäni sir David Munro”, sanoin hiukan vaivautuneena. “Viime vuonna Pyhän Juudaan päivänä meri sylkäisi meidät Normandian rannikolle ja siitä asti olemme tahtaneet matkaa yhdessä.”

Tancred mutristi huultaan aivan kuin vastaukseni ei olisi ollut hänelle mieleen. “Mitä teitte Toulousessa”, hän kysyi vilkuillen vieläkin epäluuloisesti sir Munroa.

“Seurasimme Raimondin, Toulousen kreivin kutsua”, sanoin välttelevästi.

Sir Munro naurahti römeästi ja hieraisi partaansa. Hän katsoi Tancredia päästä jalkoihin. “Olet vielä nuori poika, ystäväni Tancred, ja siksi uteliaisuutesi on ymmärrettävää. Mutta ehkä sinun silti kannattaisi muistaa että olemme pyytämässä vain yösjää emmekä sisaresi kättä”.

Tancred punastui hiusmartoan myöten. “Röyhkeyttä teiltä ei ainakaan puutu”, hän sanoi tukahtuneella äänellä.

“Olemme matkalla Jumalan pyhittämään sotaan vääräuskoisia vastaan. Mikään muu ei merkitse meille mitään”, sanoin sovittelevasti.

Tancred puristi huulensa yhteen niin että hänen suunsa oli vain pelottava viiva. “Olette ottaneet ristin. Kertokaa siis minulle kuinka on mahdollista että kristittyinä olette matkalla tappamaan ja murhaamaan muita ihmisiä. Eikö jo alkeellisinkin munkki opeta että tappaminen on ihmisen pahin synti”, hän kysyi.

“Kristikunnan viholliset ovat petoja. Olen omin korvin kuullut kuinka Le Puy'n piispa on selittänyt Hänen Pyhyytensä paavi Urbanuksen sanoja. Tähän asti olemme taistelleet ahneuden ja kunnian tähden toisiamme vastaan ansaiten iankaikkisen kadotuksen ja kirouksen. Nyt taistelemme vääräuskoisia vastaan ja heidän lyömisensä ei suinkaan tuomitse meitä kadotukseen. Taisteluissa kaatuneet ovat marttyyreita ja heitä kohtaa ikuinen kunnia”, sanoin yrittäen muistella mahdollisimman tarkasti piispan Ademarin sanoja.

Tancred katsoi meitä epäuskoisena. Mutta jopa sir Munro pysyi tällä kertaa vakavana ja sanoi: ”Saman olen myös minä kuullut. Piispa Ademar selitti asian juuri noin.”

Tancred haroi vaaleita hiuksiaan aivan kuin hän siten olisi saanut ajatuksensa parempaan järjestykseen. “Te tulette ja sanotte minulle että tappaminen ei enää olisikaan synti vaan pikemminkin pyhä teko”, hän murahti epäuskoisesti.

“Sen olemme kuulleet omin korvin piispa Ademarin suusta”, sanoin.

Tancred vaipui ajatuksiinsa. Hänen silmissään ollut sameus kirkastui aivan kuin hän olisi herännyt syvästä unesta. Hänen askeleensa pidentyivät ja pian saimme kiiruhtaa pysyäksemme hänen perässään.

Saavuiimme leirin viimeisessä rivissä olevan teltan luo jonka ympärillä ei ollut tavanomaista velton leirielämän tuottamaa roskaa. Ruohikossa ei näkynyt kaluttuja luita sen paremmin kuin rikottuja viiniruukkujakaan.

“Olette tehneet pitkän matkan. Saatte yösjän teltastani ja kaikki mikä on minun, on myös teidän niin kauan kuin viivytte vieraanani”, hän sanoi. Ensimmäistä kertaa hän hymyili ja se sai hänen kasvonsa säteilemään.

“Vihdoinkin”, sir Munro murahti tyytyväisenä ja katosi teltaan saman tien.

Minä jäin vielä ulos ja tuijotin yli hämärtyvän leirin silmät kirveltäen. “Maailma on käymässä ahtaaksi ja veli lyö veljeä mahtuakseen kääntymään. Vesi seisoo ja happanee ja käy lopulta myrkylliseksi. Petos tekee pesänsä ihmisten sydämiin.”

Tancred vilkaisi minua ja hieroi leukansa kärkeä. “Olet ottanut ristin ja silti puhut niin kuin kaikki olisi lopussa. Eikö sydämesi pitäisi olla täynnä iloa”, hän kysyi.

“Sydämeni on kiveä eikä kivi voi iloita. Mutta olen nähnyt kuinka yksinkertainen munkki on silmät hehkuen saarnannut Jumalan sanaa ja johdattanut seuraajansa kohti Jerusalemiä. Hän oli mies joka kaasi saavin ja vesi alkoi jälleen juosta. Seuraan häntä jotta sydämeni muuttuisi takaisin lihaksi”, sanoin.

Tancred naurahti ja jäi hymyillen katsomaan minua. “Hän oli varmaankin ihmeellinen munkki. Nämä miehet eivät koskaan lähtisi Jerusalemiin, ellei itse Jeesus Kristus laskeutuisi heiltä sitä pyytämään”, hän sanoi. Hänen katsoi tutkivasti kasvojani ja nyökytteli päätään. “Olet liikkeellä naisen vuoksi. Nainen on pettänyt sinut ja sen tähden olet matkalla. Näen sen synkästä naamastasi.”

Käännyin katsomaan Tancredia kasvot kuumenneina. Muistin Michellen hymyilevät kasvot ja tummat hiukset. Saatoin nähdä hänen suuret silmänsä ja kuulla hänen pehmeän äänensä. “Hän on kaunis nainen, kauniimpi kuin aurinko. Mutta minulle hän on kuollut.”

“Kuulostat siltä kuin voisit tehdä mitä tahansa hänen vuokseen”, Tancred sanoi uteliaana. “Kuka tahansa väliinne tulikin, oli varmaan hullu.”

Puristin miekkani kylmää kahvaa. Kotkaksi taottu kädensuojus painoi sormiani. Se oli vanha miekka, ainoa perintöosani mitä koskaan tulisin suosiolla saamaan.

“En tiedä oliko hän hullu. Mutta nyt hän ainakin on kuollut.”

© Jyrki Sahinoja

Juha-Pekka Koskinen on hämeenlinnalainen kirjailija, joka on niittänyt mainetta valtakunnallisissa kirjoituskilpailuissa ja jonka novelleja on julkaistu useissa antologioissa. *Ristin ja raudan tie* on hänen esikoisromaaninsa.

Arvosteluja romaanista Ristin ja raudan tie

Kaleva 14.11.2004:

...Koskisen proosa ei selittele tarpeettomia, moralisoi eikä alleviivaa, kuten harmittavan suurella osalla nykykirjailijoista valitettavasti on laita. Hänellä on myös taito luoda elävää ja uskottavaa ajankuvaa toiminnan, runsaiden yksityiskohtien sekä luontevan vuoropuhelun avulla, jota hän viljelee runsaasti....Runsaasta dialogista ja yksityiskohtien tarkkuudesta syntyy elävää ajankuvaa, joka tuntuu siirtävän lukijan suoraan keskelle tuota kiihkeää aikakautta....

Turun Sanomat 14.11.2004 (Jari Lybeck):

...V.A. Koskenniemi luonnehti Waltarin pääteoksia historiallisiksi freskoiksi. Jotain samaa on myös Ristin ja raudan tie romaanissa.... Poliittiset juonittelut, sota ja muu väkivalta, erotiikka ja rakkaus levittäytyvät lukijan eteen väkevänä speaktaakkelinä.... Koskinen osaa kertoa tarinan.

Koillissanomat 26.10.2004 (Risto Pikkupeura):

... Kaaosmaisuudesta ja kuumehoueisesta kertomistavasta huolimatta kirja on sujuva. Tarina etenee loogisesti ja yllättää silti lukijan eri käännteissä... Koskinen on paikkansa löytänyt kirjailija.